

akkora méretben készül, a taglétszám növekedésével azonban lehetővé válik egy színes képekkel illusztrált lap kiadása.)

A BSS egyaránt figyelmet fordít a napórák gyakorlati kivitelezésének ismertetésére és az elméleti kérdésekre. Feladatának tartja, hogy ne csak a napórákról, de a napórákkal foglalkozó írásokról, cikkekről is katalógust (bibliográfiát) állítson össze.

A Társaság-munkájáról és témaköreiről némi képet ad a BSS Bulletin 1989/1. száma. Ebben a beköszöntő, valamint a BSS adminisztratív ismertetése mellett egy listát találunk azokról az európai kontinensen működő napórákutató csoportokról, amelyeket a nagy-britanniai napórások számontartanak. Örömmel láthatjuk, hogy Angliában a francia, az NDK, az NSZK és az olasz napórás csoportokon kívül bennünket, magyarokat is nyilvántartanak. Chr. Daniel A Clocks (Órák), utóbb Antique Clocks (Régi Órák) c. angliai szakfolyóiratban megjelent, gnomonikai tárgyú cikkek jegyzékét közli. René R.-J. Rohr (Strasbourg) az ún. Lambert-féle körről írt tanulmányt, A. R. Somerville pedig a 16. sz.-i Madley Court-i napóra helyreállítását ismerteti. A folyóirat végén megtaláljuk annak az úrlapnak a sémáját, amelyet a nagy-britanniai napórák összeírásához bocsátottak ki.

A Bulletin első száma közli a BSS tiszteletbeli vezetőinek rövid méltatását. Az alakuló ülésen Lord Perth-t (Perth grófját) választották meg védnökül. Lord Perth maga is sokat foglalkozik napórákkal, és Stoball kastélyának kertjében több érdekes, szép példányt állított fel. (A védnöki cím egyébként az angliai egyesületekben nem pusztán formáság. A védnök támogatja és intézi az egyesületek hivatalos ügyeit, kérvényeit, azonkívül gyakran tetemes anyagi segítséget is ad, pl. a közgyűlések megrendezéséhez.) A tiszteletbeli elnök, Dr. F. A. B. Ward fizikus, Ernest Rutherford tanítványa, az antik időmérőkkel foglalkozó társaság alapítója. A tiszteletbeli alelnök a francia René R.-J. Rohr, egykori tengerésztiszt, a napjainkban legnépszerűbb napóra-kézikönyv szerzője, a gnomonika "élő klasszikusa".

Örömmel adunk hírt az új napóra-egyesület megalakulásáról, annál is inkább, mert a BSS vezetősége nagy érdeklődéssel figyeli a régebbi hasonló társaságok, csoportok munkáját, így a hazai napóra-adatgyűjtést és feldolgozást is. E téren igényt tart a magyarországi "napórások" tanácsaira, tapasztalataira, és szívesen közli a hazai szerzők önálló tanulmányait.

Sikeres tevékenységet kívánunk angol barátainknak, és reméljük, hogy az együttműködés mennél szorosabb lesz.

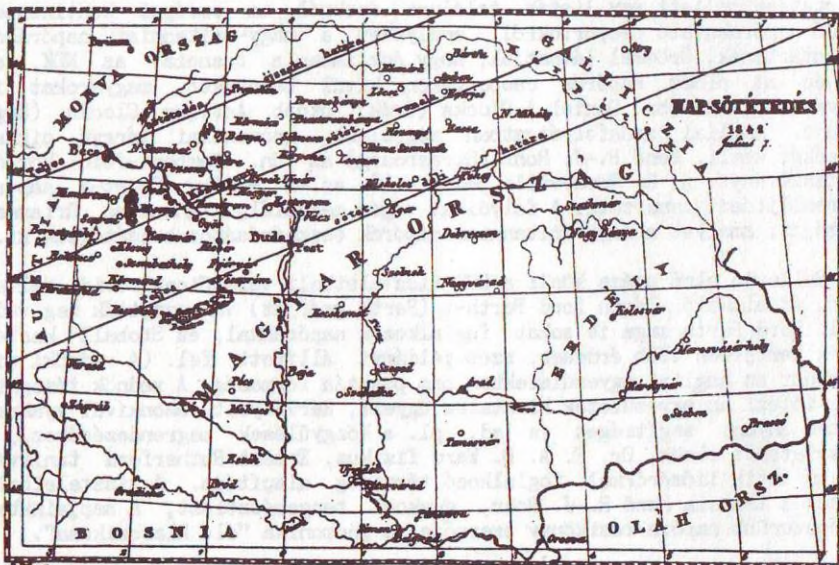
I. BARTHA LAJOS

Csillagászati évkönyv anno 1842

Az amatőrcsillagász elsősorban csillagászati könyvekből, folyóiratokból szerzi a kedvteléséhez szükséges ismereteket, információkat. Az égbolt rendszeres észlelői számára különösen fontosak az évkönyvek, melyek egy adott év előrejelezhető égi jelenségeit és adatait tartalmazzák. Külföldön a jelentősebb csillagászati egyesületek maguk is kiadnak évkönyvet tagjaik számára; a kiadók között gyakorta találunk csillagvizsgálókat vagy tudományos akadémiákat. A világ nyugati felén készülő évkönyvek közös tulajdonsága, hogy több hónappal a tárgyév kezdete előtt jelennek meg, tartalmukat pedig igyekeznek "kívánatos információkkal" megtölteni. Ami a

megjelenést illeti, nekünk, keletieknek sincs mit szégyenkeznünk, hiszen a szovjet Jezsegodnyik egy-másfél évvel "érvénybe lépése" előtt már elérhető.

A reformok korát éljük. A változások szele a csillagászati könyvkiadást és általában a csillagászatot sem hagyta érintetlenül. Láthatjuk, milyen lett a Gondolat megreformált évkönyve. Havonta röppen fel a hír, hogy a Föld és Ég mostmár "valóban" és végérvényesen megszűnik. A Meteor előfizetési díja már-már az eget veri — és még így is szükségünk van anyagi "mankókra". Valahol odafent nem értik, hogy a csillagászati kiadványok nem tarthatják el magukat támogatás nélkül,

Miközben ezeket a sorokat írom, egy reformkori csillagászati évkönyv, a Magyar Tudós Társaság 1842-re szóló Névkönyve fekszik előttem, melynek 132 oldalas asztronómiai naplóját egy tehetséges és tettekre kész csillagász, Nagy Károly szerkesztette. Havi bontásban adja meg a Nap és a Hold kelési és nyugvási időpontjait, a csillagidőt, a hat nagybolygó (Merkúr, Vénusz, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz) kelési—nyugvási adatait, valamint a hónap fontosabb "égi jeleneit". Hogy a polgári életben is hasznosíthatóak, a naptárrészbe kerültek a katolikus névnapok. A négy akkor ismert kisbolygó adatai is szerepelnek benne (a Vesta és a Ceres kivételével, mivel ezek 1842-ben nem "jöttek átelleni állásba" — vagyis nem kerültek oppozícióba). Külön táblázat adja meg a Nap és a Hold látszó méretét, és részletesen foglalkozik a könyv a fogyatkozásokkal. A július 7-i teljes napfogyatkozást két ábrával is szemlélteti. (Ez volt a legutóbbi teljes "napsötétedés", mely Magyarországról látható volt.) Számos további táblázat is helyet kapott, így pl. a fényesebb állócsillagok jegyzéke vagy a világ fontosabb csillagvizsgálóinak földrajzi helyei. Részletes használati útmutató tette a munkát teljessé.

Ha jól meggondoljuk, a Gondolat Kiadó megreformált Csillagászati évkönyve sem ad ennél több információt. Pedig hát időközben eltelt másfél évszázad...

MIZSER ATTILA